

اخطار:
بیارانگان یازولرنی اوزگارتوگه
هیئت تحریریه اختیارلیدر. باصلغان
مقاله لر کبرو یبارلماس. امضاسز
مکتوبلر باصلماس.

غزیته نك بهاسی
سنه لك ۳ صوم آلی آیلق ۱ صوم ۵۰
تین ۳ آیلق ۱ صوم شا کردلر ایچون
۳ آی غه ۷۵ تین قران شا کردلرینه
آیلاب ۲۵ تین.

آدرس:
Казань, Редакция газ.
„ЭЛЬ-ИСЛАХЪ“

ЕЖЕНЕДЪЛЬНАЯ ГАЗЕТА
„ЭЛЬ-ИСЛАХЪ“

قرانده نسخه سی ۷ تین علمی ادبی هفته لك غزیته چیت شهرلرده ۹ تین

باشینه قدر «اداره» گه تیوشلی آقچه لر نی
طاپشورولرین اوتنه مز. شول وقتقه قدر
آقچه یبارمه گان کتبخانه لر گه آپریل
باشندن غزیته یبارلو طوقتاتولاچقدر.
غزیته مز نك کیلاچك ۲۳ نچی نومره سی
دوشنبه کون ۱۷ نچی مارتده چغاچقدر.

قران ۹ مارط

«وقت» غزیته سی بز نك ۱۸ نچی نومرو
«الاصلاح» نك باش مقاله سینده یازغانهز فکرنی
یعنی: «خاق نك معارفی احوال اقتصادیه سی بلهن
باغلی بولب، فقیر خلقه معارفی عموما ترقی ایته
آلی» دیگان مفهومنی تنقید ایته دیه در: بو
فکر گوزل! لکن فقیرلکگه و تعصبکه قارش

فهرست

طالستوینك سکسان یللق یوبیلی سی.
«نظاملی مدرسه» .
شولای شول دنیاغه وداع ایته مز.
باشقر دلر حقنده.
خاتون قز عالمی «شعر» .
بر واقع «شعر» .
چیل بیده مکتب مدرسه لر.
مدرسه خبرلری.

کور بویی مدرسه سینده کوچلاب قول
قویدرالر.

اداره دن اخطار:
کتبخانه لر دن و آغینتلر مز دن آپریل

معلوماتنى ھەر تىللىرىگە تەرجىمە ايتىپ بىتون خىلق
 آراسىنىك نىشر ايتىلو بلەن بولاچقدىر.

بىلكە شول كۈنلەردە روسىيەنىك تورلى طرفلەرنە
 طالستوى وآننىك افكارى حەقىقەتە لىكىسىيە لىرىدە اوقولور.
 ميلوكفنىك «P. C.» مەبەرىنە ايتىكان سوزىنە
 قاراغاندە بو بەيرەمگە دولت دوھاسىنىك دە مشاركت
 ايتىدوى مەكىن ايتىكان.

ھازىرگە روس مەشھىرىندىن تەشكىل ايتىلىگان
 «ھازىرلىك كامىتېتىنىدە» روس مەھرلەرىندىن ل.
 آندرىيىف مەشھىر رسامدىن يېپىن وەموم خەتەننىكى
 كىشىلەردىن ميلوكف، نابوكف رودىچىف و اوچ دوھاننىك
 رەئىسلەرى و باشقە كۆپ ذاتلار مشاركە ايتەلەر.
 بولارنىك، فقط اسملەرىك، بەيرەمنىك نىندى بولار.
 چاغىنى كورسەترگە يەنەدر.

كىتابلار حەقىقەتە مەكەمە .

نظاملى مەدرسە.

(سەبەرىمىف انزى، «كىتاب» نىشى، ۶۶، سەجىنەل، بەشى ۱۰ تەن)
 آخىرغى وقىلردە ادبىيات بازارىمىزدە مەشھىرى،
 يەمەنى مەبەشەمىزنىك تورلى طرفلەرىن كورسەتكەن
 و تەنقىد ايتىكان، انزىلەر ظەھور ايتىپ، خەلقىمىزنىك اوز
 مەبەشەلەرىن كورەي طورغان كوزلەرىنە كورسەترگە
 طرشارلەر و قىسما موفقەدە بولالار ايدى.

بولارنىك آراسىنىك مەبەشەمىزدەكى مەھلىق قىباحەت.
 لىرىمىزنىك باش مەبەقى بولغان مەدرسەلەرمەز ھالىنە دائىر
 يازغان نەرسەلەر، بولغالاسادە، بولردە، فقط بىك
 ايسكى مەدرسە و مەكتەپلەرگە يازىلا و آلارغە تەنقىد
 ايتولە ايدى. ادبىياتىمىز، ھازىرگە قەدر، يا ئالىق
 ماسكاسى كىيىپ، شول ايسكى نەرسەلەرنى يا ئا بوياو.
 غە بوياپ قەنە كورمەنە تورغان مەدرسەلەرمەزدىن
 بىتونلەي سەكوت ايتە، وشول مەبەقى خەلقىمىز آراسىنىك
 يا ئا مەدرسەلەر حەقىقەتە طارالغان امىد نظرى بلەن
 طاروشىمى ايدى.

الورلەر؟ طەبەقى آزمى، كۆبىنى آفچەلى و تەمەين
 مەش ايتىكان كىشىلەرگە!

مۇنە نەرسە اىچون بىز، مەموم خەلق مەعارفى آننىك
 اموال اىقتىسادىيەسى بلەن باغلى دىمىز.

مۇنە نەرسە اىچون باشقە قۇمەنىك عوامى قىسمى
 مەعارفى تەعمىم اىچون، اۆل، ھازىرگى عدالتسىز
 نەزولەنگەن اموال اىقتىسادىيەنى اوزگارترگە تىبوش دىلەر!

طالستوى نىك سەكسان يىللىق يوبىلىسى.

طالستوى-روسىيەنىك بو زور مەھر و ھەكىمى
 بوبىل سەكسان باشىن طولتەرادەر. طالستوى، اوزىنىك
 بارم عەصرەن آرتىق بىتون عالم ادبىياتىنە و ھەصوصى
 مورتە روس ادبىياتىنە ايتىكان خەمتلەرى و مەبەشەتە
 مەنابىت و مەنى ازلەب اشتهالى بلەن بىتون ياوروپا
 بىلكەدە بىتون دىنياغە مەلوم ذاتەدر. طالستوى
 روسىيەنىك بىر تورلى خەلقى طرفىندىن «ۋايناي مېر»
 م «آنا كارىنېنا» لىرىنىك مەھررى بولب تەقدىر
 ايتىلىگان وقتەدە، غەربى ياوروپا و آمېرىكا بورژوازى-
 يەسى طرفىندىن خەرىستىيانلىقنى مەبەشەتكە تەتبەقىف
 ايتىچى، ھەكىم بولب، تەقدىر ايتەلەدر. طالستوىنى
 بو جەھەتتە تەقدىر ايتىدە آنگىلېيە بورژوازىيەسى
 بىلگەركە آلفە كىنىگانلەر.

بو يىل آوغۇست چىسلاسىنىدە، مۇنە شول، انزى-
 لىرى بىتون ياوروپا تىللىرىنە تەرجىمە ايتىلپ، ھەر
 نورلى خەلق طرفىندىن مەھىت بلەن اوقلىغان قەارت
 مەرننىك سەكسان باش طولتەرودىن بىتون روسىيە،
 اولغەنە توكل، بىلكە بىتون غەربى ياوروپا و آمېرىكا
 مەشھىرى بەيرەم ايتەرگە ھازىرلەنەلەر.

بەيرەم، غەربى يوبىلىلەر شەكلى باكاللەر كوتەرشو
 ادبىسلەر تەقدىم ايتىشو، خەتبەلەر سوبلەشودىن گەنە
 عىبارت بولمىچە، بىلكە طالستوى و آننىك افكارى
 حەقىقەتە دىنياننىك ھەر طرفىندەغى بىرچى مەھرلەر
 طرفىندىن طالستوى و آننىك مەسلىكى حەقىقەتە يازغان

اثرينه طوايف بېرگان. امکن، ظنچه، بوگيروى (صادق) كيرهك مقدارينه اشلهنب تمام اينلمه گاندر. صادق طرفيندن نظاملى مدرسه مديرلرينك حر-كتلىرى طاعى ده قاتيراق تنقيد اينلرگه وكونلرگه تپوش ايدى. كاميديه لرنك كوبيسنده بولغان كپى، مونده معيشت اوستينه بر آزارسته ليگان بولسه ده بيك اوستا اوسته ليگان ليكن اول جهته بيك گوزل چقان.

«نظاملى مدرسه» نك بعض بديرلرينده، روس مھرلريندن گوگل نك تاثيرى كورنپ، كورنپ كينكلى.

ادبيات عالمده «باگا» مدرسه لرمز حقيقت برنجى دفعه يازلغان بو اثر، كيله چكك دغى بومسئله نك مفصلا تنوير اينلويينه سبب بولوين اميد اينتم. بتون شا كردلرگه، خصوصاً «مخترم» ملفه لرگه بو اثرنى مطالعه اينولرين توصيه اينتم.

مدرسه حسينيه خلفه و مديرلرينده بو اثردن اوز صورتلرينى قاراپ، اگر آوزلرى چالش كورنسه كورگيگه آچولانماسه، بليكه آوزلرين طور اينتيراق طوتارغه طرشغه توصيه اينتم. داملا.

شولاي شول دنياغه وداع ايتهمز!

معنبر «الاصلاح» نك ۱۶ نچى نومرنده «تاتارلرنك دنياغه وداعلرى» سرلوحه لي بيك ناعئير، عبرتلى مقاله سنى اوقودق. «ب» افندي نك حقيقتنى يازغانينه تحسینلر قيلمق. اول مقاله ده بووا بارمونتكسى، اطرافنى اماملرک، كريدلرک كىتاب سوداسى، بوواداملاس... ديگان سوزلارى بيگرا كده بنم دقتى جلب ايندكلرنى شول حقه ده برايكى سوز اينمكچى بولام. اول بووا (مدرسه سى) بزم نيچه يللر عه رهنى برباد قيلوب،

شول ياشلارنى اسمى كوتهرگان مدرسه لرمز، بو حالدن استفاده اينب، چن علمگه اخلاصلى و آكللى شاگردلرنى اوزلرينه جلب اينب، ياش عدلرلى چرته بيره لرايدى.

سعيد افندى رهييف، اولك، شول ترتيبلى مدرسه ديب پورتله طورغان مدرسه لردن برسى — مدرسه حسينيه ده اوقوغان كشى بولغانلقدن، آكار اول مدرسه نك معيشتى، ترتيبى بيك معلوم. اوز باشينك ناله نيقدر مهلك عاقبتلرين حس ايندرگانگه كوره، آلارنى بيك طوغرى تنقيد ايندرلك ماتير يالغه ده مالك ياش مھرلرمزدن برسيدر. شوكار كوره آنك بو اثرى مدرسه عالمى بلهن اشتغال ايند. طورغان ذاتلر، خصوصا شاگردلر طرفيندن و قلمچه مطالعه اينلورگه تپوشدر.

«نظاملى مدرسه» بر پرده ده كولكى تياتراوينى بولاب، استسناغه قولرغه ده بيك اوڭغايلى صو-رتدا اشله نگاندر. سعيد افندى بو اثرينك سوزينى مدرسه حسينيه دن آلپ، حتى گيرويلرينى ده شونكغى خلفه لر و مديرلردن يعنى ناتوران آلپ يازغاندر.

مونك، تاتار معيشتينك هر قسمينك حكم سوره طورغان؛ آدمنى كوچلهب، حرينين بقرب بر معين طريغفه كونلرگه طرشو، بتون بخشيلقنى جزا وقتيلقدن كورو، بتون ايشك بايلرغه طا-بنو وسجك اينو، حتى كشينك اوزى بلهن الله آراسيندغى مناسبته قدر كوچلهب وجودكه كيترو كپى قصدلرنى بيك ماتور و اوستا تصوير ايندر. تاتار قاتلرلرنك ايلك ااق صنفارينه قدر «بيو-روكراتلقدن» تلند اينب، ايلك عقلسز كشيلىرينه قدر باشقه كشيلىرنك استقبال و معيشتلرين توزور-گه اوز اوستلرينه آلرغه طرشقانلقلرين بيك آچق صورتك تصوير ايندر. سعيد افندى، مونك، ياش معيشت طرفدارى بر گيروينى ده مشاركت ايندر

قورساق تولوب بېك آورايلماسون اوچون هر كونى اوچىن آشاب برآيلق پروگرام توزون. فائدهلى وئەره آلورلق بىر سوز سويلەمسەدە ھېچ كىم آڭغارمى تورغان ئىلە نېندى تىلردە كىتابلار باسدوسون .

بووانك بوقىر تىنى وفنا حالە بولوى يالغز شول شەرگە گە، منجىر بولسە قولمىنى سلتەر ايدىكە قوبار ايدىك، لىكن آنك بو حالە بولوى تىنوش، بووانك بىنوش اويىزلىرىنە تاثيرى اولدىغىن اىلر بىك تاسفلى در. شونارغە كورە شول ايكى اويىزە بەرەر دىيىتە چىن اماملار استىنا ايدىلگى حالە ھرقايسى چن چن ملت ميقروپلارى، ملت مالىنىك پارازىتلر بىر .

اىلر بوردىرەدە بولغاچ نىچوك ايتوب آغارسون، خلاقە ھىمت وغىرت، ملتەكە خدمت، مكنب مدرسەلرنى اصلاح قىلىنسون، شوبىم بوقارىدەغى سوزلر چن حقيقت اولماسە نىچون ايكى اويىزگە اماملار ملالر چغاروب تورا تورغان بوا مدرسەسى يلىن بىل كېمى، وپتەدر؟ نىگە شونى قايتوچى بر آدم يوق؟ يوز مرتبە وانفسى دىگانە نىچون بىرگە مرتبە اولسون، واملىنى، واطلە، دىيەن برتاوش ايشىلمى؟

شول قدر الوغ مدرسەنى نىچون شول بىچارە آچلى توقلى شاگردلر اولزلى چلتوب، ياقىرتوب تورالر؟ طشقى داچكى اىلرنى قارى تورغان پوپىچىنلىستوا نىگە قوبىمىلر؟ قوبىلسە آلار نىگە بىرە اول اشنى ايسكەرەيلر؟ ايسنى وشريب بايلردن قالغان وقفلر قايدە؟ اول كم قولنە آنلرنى كم اورنىنە صرف قىلا؟

آنك آرتىدىن يوروب آنك اىلرنى فعلىتكە چغاروچى ملت خادملرى قايدە؟ ياز كىنى شاگردلر كىلگەنچە اوتون دىباشقە تعميراتنى قاراب قىبو قايدە؟

نانلى باشلار آغزدرآ تورغان مالمىرە توشروب ، اماملرى اھالىسى، داملاسى طرفىدىن، بىنوش دىنيانىك آھ واھ قىلروب جان وتىلرى ايلە برىمىنوت وقتىنى كېچىكترەساي كرىشكلىرى ھىيات اصلاح تىزىق بىقا بوللرېنە بىزە بىونالىك دىگان سوزلر اوچون آچسى و آغولى سوزلر ايشىندىرگان بوادر اول. اصلاحە ھېچ برىردە قىلنە، باغان وحشت وتعصبىنى بانفعل كورسنگان بوادر اول . فىكرلى كوزى آھىراق شاگردلرنى قودامز ، ھەمىنى مدرسەگە كروب اولغىرامز، دىيەلاف اورغان، حكومتكە دانوش بىساغان، شاگردلرنى مك تورلى تحقىر وافتىرالر ايلە باشلرنى قازوب بىترگان كىنە شول بوادر. مكنب مدرسە، اوچون بىرتىن بىرماي آندىرىفلر... دىغانى... تراقتىرنى بايتقان شول بووانك نىصب قىربانلر بىر . اوقو، فكر، غزىتە،... لىك نى اىكاننىدە بىلمەى، فقط غىيەت، افترا، كشى آندا، ياز بولسە اورمانغە چغروب انواع بوزوقلقلر بىلروب شول بولدە اولشوجى، صرافى بووتىلىكە، لاب نىكل كارزىنكە، لاب اچوجى، بالالرنى اصول جىدىد يە اوقوتالر دىوب بالالر قولنن معلم اول... كىتابلرنى آلوب مسجىد آلدىنە كىلروب چىرتوب غروب بىتروچى، ملتىنى يوز توربان بىتروچى،... صب شول بوادر. اىندى بوبر ايكى سوزدىن بووانك نىندى شەر ايكانى شايد معلوم بولغاندىر .

چىلاگىنە كورە قايتاچى دىگان كى شونداى براغە داملاس دە بىك كىلشكاندىر . چونكە آنك اوچون ترقى «اصلاح» ملت... دىگانلرنى تىنلىك اولسون اھىمنى اولماى فقط آنارغە... بولوب نىزمە دىنيانىك آئىنى اوستىنە كىلسون، ملتنىك نادالوب كىتسون، مدرسەك چىروب بىتسون، اوقو اوقوتو بولاسەدە اولك تاشورلىق، تارىلكە توتارلىق، آقيدون بىوتارلىق شاگردلر بولسون. مدرسە اوچون نىرتىب پروگرام اويغە كىلمسەدە، قىربان بىراملرنە

قورساق تولوب بىك آورايلماسون اوچون ھەر كۈنى اوچىن آشاب برآيلق پروگرام توزسون. فائىدەلى وئەھرە آلورلىق بىر سوز سويلەمسەدە ھېچ كىم آڭغارمى تورغان ئىلە نېندى تىلردە كىتابلار باسدوسون .

بووانك بوقىر تىنى وفنا حالە بولوى يالغز شول شەرگە گە، منجىر بولسە قولمىنى سلتەر ايدكە قوبار ايدك، لىكن آنك بو حالە بولوى تىنوش، بووانك بىنوش اويىلرېنە تاثيرى اولدىغىن اشلر بىك تأسفلى در. شونارغە كۆرە شول ايكى اويىزده بەرەر دىيىتە چىن اماملار استىنا ايدىلگى حالە ھرقايسى چن چن ملت مېغروپلرى، ملت مالىنك پارازىتلرېدر .

اشلر بوردىجەدە بولغاچ نىچوك ايتوب آغارسون، خلاقە ھىمت وغىرت، ملتكە خىمت، مكنب مدرسەلرى اصلاح قىلىنسون، شوبىم بوقارىدەغى سوزلر چن حقيقت اولماسە نىچون ايكى اويىزگە اماملر ملالر چغاروب تورا تورغان بوا مدرسەسى يلىن بىل كېمى، وپتەدر؟ نىگە شونى قايفرتوچى بر آدم يوق؟ يوز مرتبە وانفسى دىگانە نىچون بىرگە مرتبە اولسون، واملىنى، واطلە، دىيەن برتاوش ايشىلمى؟

شول قدر الوغ مدرسەنى نىچون شول بىچارە آچلى توقلى شاگردلر اوزلرى چلتوب، ياقىرتوب تورالر؟ طشقى داچكى اشلرنى قارى تورغان پوپىچىنلىستوا نىگە قوبىمىلر؟ قوبىلسە آلا نىگە بىرە اول اشنى ايسكەرەيلر؟ ايسنى وشرىب بايلردن قالغان وقىلر قايدە؟ اول كم قولنە آنلرنى كم اورنىنە صرف قىلا؟

آنك آرتىدىن بوروب آنك اشلرنى فعلىتكە چغاروچى ملت خادملرى قايدە؟ ياز كۈنى شاگردلر كىلگەنچە اوتون دىباشقە تعمىراتنى قاراب قوبو قايدە؟

نانلى باشلر آغزدرآ تورغان ماملرە توشروب، اماملرى اھالىسى، داملاسى طرفىدىن، بىنوش دىنيانك آھ واھ قىلروب جان وتىلرى ايلە برىمىنوت وقتىنى كېچىكترەساي كرىشكلىرى ھىيات اصلاح تىزىق بىقا بوللرېنە بىزە بىونالىك دىگان سوزلر اوچون آچسى و آغولى سوزلر ايشىندىرگان بوادر اول. اصلاحە ھېچ برىردە قىلنە، ماغان وحشت وتعصبىنى بانفعل كورسنگان بوادر اول. فىكرلى كوزى آھىراق شاگردلرنى قودامز، ھەھىنى مدرسەگە كروب اولغىرامز، دىيەلاف اورغان، حكومتكە دانوش بىساغان، شاگردلرنى مك تورلى تحقىر وافتىرالر ابلە باشلرنى قازوب بىترگان كىنە شول بوادر، مكنب مدرسە، اوچون برىتىن بىرمى آندرىفلر... دىغانى... تراقتىرنى باينغان شول بووانك نصب قىربانلرېدر. اوقو، فكر، غزىتە... لىرك نى اىكاننىدە بىلمەى، فقط غىيەت، افترا، كشى آندا، ياز بولسە اورمانغە چغروب انواع بوزوقلقلر بىلروب شول بولدە اولشوجى، صرافى بووتىلكە، لاب نىكل كارزىتكە لاب اچوجى، بالالرنى اصول جىدىد يە اوقوتالر دىوب بالالر قولنن معلم اول... كىتابلرنى آلوب مسجىد آلدىنە كىلروب چىرتوب غروب بىتروچى، ملتىنى يوز توربان بىتروچى... صب شول بوادر. اىندى بوبر ايكسى سوزدن بووانك نىندى شەر ايكانى شايد معلوم بولغاندىر. چىلاگىنە كۆرە قايتاچى دىگان كىم شونداى براغە داملاس دە بىك كىلشكاندىر. چونكە آنك اوچون ترقى «اصلاح» ملت... دىگانلرنى تىنلك نادالوب كىتسسون، مدرسەك چىروب بىتسسون، اوقو اوقوتو بولاسەدە اولك تاشورلىق، تارىلكە توتارلىق، آقپون بىوتارلىق شاگردلر بولسسون. مدرسە اوچون نىرتىب پروگرام اويغە كىلمسەدە، قىربان بىراملرنە

كوز كوني كىلوب ، اتلغان ترزەلرگە مندرەرلەر قويوب، ياغاغە اوتون بولماغاندىن دردر تىراب يانتقان شاكردلرنى نىگە بىردە اوبغە آلوب سىبىنە كىشوقى يوق؟

نىچون ملت كىرەگىنە برتەين اولسون خلقىدىن -وراب آفچە ازلهگان كىش يوق؟

حاضر اوللردە قرائىنخانە، جىمىت لىر آچىوب يانتقان بىر زماندە اول شەردە نىگە برتەينلىكە حركت يوق؟ نىگە بىردە عموم اشنى قاىغرتەيلەر؟ مونا شوشنداي مك تولى سؤاللىرگە هېچ بر راحىلانوردى جوايلر بولماغاندىن يوراكلر كويە، جانلر آچى، قانلر قاينى، بغرلر پاره پاره بولادە ايلىك آخىرنە «اي بىچارە مظلوم ملت سىنىڭ حاللىق نەھايە درجە تاسقىلى، آخر درجە قورقنچلى، اسىقمانلىق بىلىك مېھول!» دىودن باشقە چىقارە يوقىر .

«ب» افندى كىتابلر آلورغە كىلىگان امام وشاكردلر بربرىنە قىرن كوزلرى... ايله قاراب تورشەلر ايدى دىەش . طوغرىسى آللر كىتاب آلورغە كىلىگان ملالر شاكردلر توكلەر آلار آنى سىناوغنە ايتەار بىلكە آندەغى افندىلرنىڭ ھەر قايرىسى لاقىكەدە پىرىكاچىكىكە تىنچلايقنە ايتە المى آچولرى كىلىگان آفەيون آلورغە آلورغە كىلىگانلر بولسە كىرك، چونكە كىتاب فلان آلور اوچون بىردە قىرن قاراشولر كىرك توكل آلاردەغى دعالىق، فضائل الشهور، مجالس الشهور... لىر تىزگە بىماس ئلى تاينكە اول آلوردە بىكا قالماس دىبورلر ايدى. تىنوش بوا اوبىزىنىڭ ملاللىرى كىتاب اوچون بىلىك ايسلرى كىنەمى، آلارنىڭ اوبىلرنەگى كىتابلرنە تىچقانلر توراب، اورمە كوپلر اوبىلاب بىترە رمضانەغنە بىرايكى قىزل طشلى كىتاب قوزغالا كىتابقە اخلاصلى، علم قىدىن بىلە تورغان افندىلر اول لافىكادىن نى آلسون؟ فائىدە لائورلىك كىتابلر قاچان بولغانى بار؟...

آچى بولسەدە چىن سوز: بو اوبىزىلدردەگى اماملىق بارلىق ازلهگان تلهگان نرسەلرى آفەينەنە ۋاق باشل ترانسانسە ياخشى آت، بىلىك قايقادە، اوبىلر قات قات، بىلىش صومسا بىلىك شىلەپ، ياگىلرنى تىكغىر قىلوب جەنەگە آتەق؛ اوزلرى تەصب رىزالت سازغىنە كىروب باتەق، مېمىت يىلرنى اوزوب، انقراض چوقرىنە يوز توبىسان كىنەك، مەكتەب مەدرسە بولماسەدە اوزلرنىڭ موغچە، لاپاسلرى تمام اتورەق، آفەيون قابوب ابصطاي يانئندە گەب اورەق .

مونا بىزم اماملىق چىن چىن لوزونىغلىرى؛ مونا آلارنىڭ يورته تورغان تاقىنىكەلرى؛ مونا آلارنىڭ بىزگە كورسەنگان مەقتەدابه لىكلىرى؛ مونا آلارنىڭ عمومى اجتماعى، قايقولرى مونا شولاردە بىزعالم، بىزفلان، بىزنى سوگەلر . يامانلىلر دىلر؛ شولاردە بىنەسە تاغى رسولنىڭ وارنللىرى بولونى هېچ اوبىلىمچە دعوا قىلالر؛ شولاردە بىمىت بىزملەكە، خلقىغە خىمىت ايتىدىك، بىز اوبىكالمەسك خلقىنىڭ بىزگە اوبىكەلارلىگى يوق دىلر . شولاردە بىمىت بىز شىرىغىنچە يوربىمىز دىوب باشقەلرنى سىز طوغرى يولدىن چىقىز فلان دىوب شىنە قىلەر، شىنەگە توكل تىكغىر تىفسىق قىلەر. دىن بابىندە اوزلرىنە تىلىك تابىلر .

مونا شوشىلر جىنەكلاپ رفاہ وسعادت بولىنە آلوب بارامىز دىگان ملىكە ھالىنە برتوكل ملىك مرتبە ۋاى ! . . .

«فاتح»

باشقردلر حقىندە:

مىن «الاصلاح» صحىفەلرنە اورال طاوللىرى آراسىنە، ياقىنى دىنسادان باشرىنوب توراب تورغان باشقردلر بىرلن اوقوچىلرنى طانشىدەق بولام . ھەر ملت اوزىنىڭ باشقەلرغە قاراغاندە آرتقە، آلفە كىنكانون ھم اوزىنىڭ بىنەسەگان يىلرلردىن

گنه بولسه ده اعتبار قيلمایلر. ايندى نادانلق بونچى يمش بولغان اخلاقلىق ديسه ك پادشاهلىق سوروده؛ ينه بولارده اوزلرينه مخصوص بر يامان آورو بار اولسه «بالقاوولق» بو توغرىك باز دولور. مين مقصوددان چيئنگه كيئتم.

باشقردلر ايركون هواده اوسكانگه باشلردن تورلى فكر برلن واتماغانغه قابيلينلى هم تيز آكللى نور. فان، بوزك تاتار كى چرگان منعصب لـر توكل. موندە اگرده ياخشى اوقوتوچيلر بولغانده تيزدان آياقغه باستورورغه ممكن. لـكن بولارنك بو آياقچلى حاللرينه هم ايك كيراكل بولغان اوقوتو اشلرينه كم كوز سالغانده كم آنك ايچون باشون واتقان! هم موندان صوك كم بولارنى بو قورقنچلى انقراضدن قوتقارور ايچون طرشه چق؟ ملالرى دبرسز؛ شولاي توكل مى؟ صوك قاراب اويلا ب قاراگز بو چالمالى عورتلر تاتار ملتون نينداى حورلغه قالدرديلر. نادانلقنك آقتق باسقچينه جيتكومه ديلرم؟ ايندى باشقرد ملاسينه قالسه اورسنك برمهالس بار: «Не Богу свѣча, не чорту кочерга» بوملا. لرنك كوبرا گنسن «يونك سوتده كوتارگه» بوق. باشقرد ملالرينك كوبره كى اوزلرينك اسملرونده درست يازا بلميلر. آلاردان نيندى تربيه كوتك كيراك. چرگان، چرتكان اوفى ساتچيلرى بولاردان وزه تكه آلوب اليغنى تاياق ديب بلمه. كان انقراضغه يول باشچيلر اينـ سروب يباره. موندك باشقردلر، تاتارلر روسلر كى، بر اورنگه غنه تورمبلر. بولار حيوان تربيه س برلن معيشت اينهمز ديگان بولوب، قش ايچون واق، واق هوتارلرغه بولنوب عمر اينلر. بولاي بولنوب ياشاغانغه هوتارده غى بالالر اوقوتوچى بولماغانغه علمدان بنتولاي محروملر؛ ايندى زورراق هوتار بولسه آلار اوزلرينه ايل ملاس ديب، اشكه ياراقسز ضعيف صوقرنى بابسه بالغاو اشتن قاچقان

كورور ايچون ادبيات بازارينه كوزاتورگه مجبور؛ آنده كوزكى كى هر نرسه آچق كورنوب ياتسا: لکن مونی کم کورسه تـه آلا؟ کم ملتنگ ياراسون آچوب دارولار كورگه زه، كم آنى انقراضدان قوتقلا. رورغه بوللر كورگه زه؟ موكلار جواب قسقه: شول ملتنگ روحى برلن روحلانغان شونك اچنك قاينافان، هواس برلن طن آلغان ادبيلر شاعرلر قصه س شول ملتسى باشلاب باروچسى «Руководитель» لر: بو باشلاب باروچيلرغنه بر ملتى غفلتدان اويغلا. نوب انقراضدان آيروب آلامى؟ بوق، بر نيچه كشيئنگ فمقروى يازوى برلنگنه قوتلو ممكن توكل بو تاريخ برلن اثبات اينلنگان نرسه. مونه موندە ايك كيراكى: شول باشلاب بارا تورغانلارينك باشندان، يوره گندان قايناب چقغان اوين فكدرون آكلارلق شولارنك كورستكان بوللارندان بارورلق اوقوچيلر لازم. بو اوقوچيلرنى حاضرلرگه مكتبلر هم اوزينك قويغان اوزنون بلوب تربيه قيلور. داي معلملر لازم. ايندى هر ملتندە آرتقه قالغان باشقردلرنك، شونداى كشيلىرى يعنى باشقردلرنى باشلاب باروچيلرى؟ يايسه بالالارنك روحنى دنبالرون ياققورتورلق اقتدارلى معلملر بارمى ديب سورارسز؛ شولاي توكل مى؟ موكلار جواب، نى قدر يامان بولسه شول قدر وك كوگلسز: بوق تكارار اينتام هيچ كم بوق همه سى يوقلى. موندە توكل اوز توغريلرنك يازوچيلر يازغان تاتار غزيتنه سنه ۲۰-۳۰ آولغه بره و آلا ايدى. ايندى اولك تاشلادى. اوزينك سو. زنجه «برده اشكه اينگان نرسه بوق» بو باشقردلر توكل علم معرفت جهنمنن ازليگان، بولارنك تور. مشلرى «ايقونوميچسكى» ياكلر يده بيك تار. بولار فقير بولغانغه اويلامه كز تاغن بولارده بير قسنده اشهرگه ممكن توكل ديب، بوق مك كره- موندك بيزده كوب تاغن پريبروده هر نرسه نى قزغانمى بيزگان بارى فائولانه بلميلر. اوقو، اوقوتو اشلرينه برده.

بر بر تاتار شاكردن اوزلرينه معلم ايندوب آلوب اوقوتدرغان بولالار. بو ملا ايرن قزن (مونه باشقرد لرنك شول عددلرى ياخشى اير بالالرده قوزلرده برکه حتى ايرکه بديرگان خاتونلرده، موندە قزلرون بيمك باشلى بيره لر) اويدان اويگه يورروب اوقوته. "Подвижная школа" بوسنك بر آتندە آشاب ايجوب اوقوتدە. ايكنچيسينه كوچه...

لكن بو ملانك هيچ نرسە دان خبرى بولماغانغە بولاي اوقوتدەدە برده فائىسى كورنەس. ايندى اوكازنى حضرتك فاتحەسى آرقاسىنىقارنىغى بالالارده شو لايرق اوقوتواسە لركيرك؟ آنك اچون حضرتك قول آستىنى ۱۰ غەباقن حوتار، ايندى قش اوتىدى بولنى اوقوتدە بو بولن. جاين موندغى باشقردلر شول ملاغە تابع بولغان حوتارلر برکه جايلاوغە چاغار بولار جاين "Въ кошаръ" تورالار. ايندى شول قندە پاركىن بالا برکه جييلا هم باشقردلرده برکه بولالار. ايندى اوقوتقان حضرتكە ايكن هييت وقت؛ لکن موندە حضرت بوشەس؟ شول سوكن اوقوجى اوزك اويلاپ قارا: جاى نيسداى مانور سېن اويلى تورغندىك ملا چكەلر صاندى و غاچلر اويلى ديب: يوق ياغشە. كك موندە بو وقتدە قمرنك ايكن قوين وقتى؛ ايت سؤبىزى حضرتنى بر آلتى قاشارغە قەز ايجوب ايت آشارغە چاقرغاج نيندى باش بران اوقوتورغە كيرەك؛ سېن اوزكە كيفلنور ايدكە سكا آندەى رانلر تيمى شول معلوم حوش ماضرگە صاغ بول كيله چكلى بولاچق.

بز قزلرنى، بزنك - يعنى ايرلر شكلوك كشيملرگە حساب ايندەسە، يوقەس؟ كشيملر بولاساق، نيك بزنك اوسكە كشيملرگە يوكلەنگان نرسەلرنى يوكلەيلار؟ نيك بزننى يورت حقيندەدە، بالاسر حقيندەدە مسؤل ايندەلار؟ كشيملر بولاساق، بزننى نيك باشقە اوزم شيكالى كشيملردن قاچ-روب يورتدەلر نيك تحفير اينب ات شيكلى آرنە-زردن نلنە نيندى قارچقلردە نلنە نيندى بالاسر ايبەرتب كنه يورتلرده، اوزم كە اشانمىلر نيك بزننى چيمەلە شيكلى، نلنە نيندى دولەر ساتلر كيبب بورى طورغان، بيمك يەمسز، لستردق چاپانلر بيلەن قىلاب يورتدەلر بز، نى ايجون هر وقت ايرلرگە اطاعت اينب. ايرلر آلدېندە قول ياغ-لاب طورغە مجبور اينلەم؟ اگر بزننى كشيگەدە حسابلاپ بو اشلرنى حفسەز طايباسر ايكن، بزنك بو مەيشەتن قوتولوبە-زردە سز مترقيملر، نيندى چرەلر كورەم؟ برکه وىرك حاضر نيشەلرگە كيرەك؟ سز نىچك اويلىسز، اگر بزننى ياخشى تربيت اينب، كيرەك علملرنى بورە سز بزدە، سز اشلەگان اشلرنى اشلى آلماس اينك موني؟ اگر بزدە چوئلى كشيملر بيلەن قاتنىب، عمومى اشلر طوغرىسينك فكر يوروتسەك، سزك بيمك اشانچلى ياردمەن بولا آلماس ايدكموني؟

ايتكز، زنهار ايتكز؟ بومسئەلر بلكە بزنك اولقدر ننگەنگزگە تيمى طورغانلر. لکن، بيت، بومسئەلرنك جوابلرېندە بزنك بنون مەيشتمز، بنون راحتەز، مېن آندەدە زور رافنى اينەم: بنون تاتارنك راختى!

بدرجهان مولودۇا چىسطا بولايە.

ادارە - جواب كيله چك نوەرلرنك برسېندە بولور.

بر خاتوننك زارى!

بز خاتونلر دنيا بوزن كوراليمىز راختىكە، بر مينوندە توراليمىز

خاتون قز عالمى .

مينم سؤاللم؟

محرر افدى، مينم توباندىكى سؤاللرېمە برەر

جواب بېرساڭزله:

يغلى، يغلنى ضعيفلىندى بىنم كوزم
مىنت ايچىنىك صارغايىدى بىنم يوزم
بىز بىچارە خاتون، قىزغە ھەر زمانىسى
بىرغىلىم اوزى بىرگىلى ايدى توزم،
امضا: ع. مصطفى.

« قىزىق بىر واقىعە »

بىلە سىزى مۇدىننىڭ اوڭغانلىغىن
ھىراشە كامىل زىرائىك بولغانلىغىن؟
ايشىنىكان اھمەت ولى ملاقاتىنىڭ
كوز كۆرىنىدە بىر قىزىق اش قىلغانلىغىن
بىر كىشى شاگىردلىرىنى آشقە دىشان
اول ئىكەن شۇندە بولۇپ كۆپ سويلاشكان
بوشاق سويلاپ بولالاندىز اويناب كۆلۈپ
آق قىزىغە مەرسەگە، دە ابلاشكان
اول اوزى بىر نەرسە دە بىلى اىكان
مەرسەگە، يىشىلىق قە كىلىمى اىكان
قىزىدىن استودىنىلىق اوقىب قاينۇپ
بولارنى دە بىز قىلغە دىمىلى اىكان
بىر كۆنىنى ھىزىت سىزىگان مۇنىڭ اشىن
بىستۇدىن صۇڭ مەرسەگە بارغان كىچىن
سويلانگاندىن تەزەدىن ئىكلاپ تورغان
اسمىن دە بىل اوزى «ح» آناسى شىن
اينە اىكان شاگىردلىرگە ايدىغانلىرىم،
بىرچان بىرتىن كىك بولىقى قىردىلىرىم،
بىرگەلاشپ سويلاشمەسەك ھالەتىنى
قاينى باسە آغا كوزىدىن باشلىرىم!
شونىنى ناچار سوزلىرىنى اول سويلانگان
آراسىدە ئۇلە نىندى كۆرى كويلانگان

كۆنىنى، توننى مىنت ايچىدە اىزىلۇپ
آپتاق آتلاپ اويدىن طىشە چىقالمىدىز
بىم تىنىدە باشىمىز رىيىنىكان كىمى»
بىچىمىز قىمۇس اولغان انسان كىمى
اىرلىرىمىزدە بىز — رنى قىبصۇپ توتە
ظالمە ھىواجە، قىللىرىنى قىبصقان كىمى
بىر كىمى اشە تەلىر، نىق بىزنى
بىنىمىلەردە بىت آتلىر اىنىكان سوزى
ھىقىقەتنى ايتىر بولساق بىز آتلىرغە
ھىچ قىرغانىمىن اوواتالىر باشىمىز
بىرچىدىن ايسىرۇپ، اىچۇپ كىسە آتلىر
بىر طارىش چىقارادىق تىزى جانلىر
ھىچ سوزلە سۇگۇپ صوغۇپ چىقارلىگانچ
ھىچ توتىمىلىق بىت، آغۇدىن آغا قاتلىر
زىلىدىكى ھانلىرگە قارامىلىرىم
بىنلىدىن ھىچ بىر اشەك، يارامىلىر
توننى، كۆنىنى خاتونلىرغە چىر قىياپ
توغرى بولغە دەپلە تىزىدە قارامىلىرىم
بىردە ھىقىقەتنى بىرى — اتۇپ
بىل بىرلىن ھەلىكە، كىنىكان باتۇپ
توغرى سوزىنى، سويلان بىدە ھىچ قاينۇسى يوق
اھالىنى آلدىلىر تىك بوققە، باتۇپ.
بىل مىللار سىب اولمشى ھەلىكە
تون، قىزنى قىلارمىشلىر زىلالىدە
ھارى چانمە چوبار چاپان كىسەلەردە
رھىر اولۇپ بىروروشلىر ضلالىدە
بىندىلى زارلانىسەدە ھەلىكە قىيىن
بىرگە ھىچ اورن يوقىدىر توگىل اويدىن
اسىر كىمى ھىچ بىر چىرگە چىققا آلمى
كىيۇپ بىندى باشمەكى بولغان مەيىم
دەك كۆردىر بىنم كىمى مىكىنەلەر
بىر تىنىدە اىزلىگان مۇسەلەر
جاھىل، ظالم ايرلىر طرىنغان آسنىدە،
ھىوان كىمى چىر كۆرگان مىسەلەر

چیله بیده مکتب و مدرسه.

«الاصلاح» صحیفه لرنده کیراک شاکردلرگه، کیراک مدرسه لرگه دائر یازغان مقاله لر هر دائیم کورنسه ده، توقز یلمن بیدری اصول جدید نزاعی بنمگان چیلابی مدرسه لری توغریسنده بر شیده کورنمه گانگه، گرچه یازوغه اقتدارم بولماسه ده، مذکور مدرسه لر حقننده بر آز معلومات جیوب بر ایکی سوز یازغف بولدم.

قزان، اوقا کبی زور شهرلرده اصول جدید مکتب لری آچلوب، تیز زمانده بالالرنسک یازو، حساب کبی نرسه لرگه اوگران کلرینی ایشنه کان ضیالیلرمز ۱۸۹۹ نچی یلده قارت آخونددن «تقصیر مدرسه گزگه اصول جدید کرتیبیک، اصول صوتیه ایله اوقوتنه تورغان معلم قویبق، مکتبنی مدرسه دن آبرایف» دیه نیتقد بالوارسه لرده، تبرک حضرتنک منطقی قضیه سنه توغری کیلمگانگه می بر آوزدن: «های احمقار! اگر اصول جدید ایله اوقوغه شریعت رخصت ویرسه ایکان بن اوزمه ثلله نجان اوقوتسه باشلار ایدم» دیدی. لکن جماعت تبرکنک شریعت قوشمی دیوب بالغانلاوینه النفات ایتمی، مدرسه گه کرتماوینپده زورغه سانه می، مذکور یلدوق قوارتیر آلوب اصول صوتیه ایله بالالرنی اوقوتدرمه باشلادیلر.

بالالرنک اوقوغان درس لرندن بغش غنه امتحان ویرولری جماعتنک دها برقات رغینینی آرتدر. دقن ۱۹۰۰ نچی یلده آخوند مدرسه لری قریبنک اصول جدید ایچون گوزل بر طاش بنا سالدر دیلر. شاکردلرنک عددی اولگیدن آرتقانغه کوزده نونک ایکی خلفه کپنرتوب «تقصیر بزنگ خلفه لرنی، مدرسه نی اورگزنک قارماقکنزغه آلوگن، بقون مدرسه لرنک راسخودنی اوز اوستمزگه آلامز» دیوب یاخاندان اوتنسه لرده، تبرکن انواع قباحمت سوز ایله سرکلودن باشغه بر سوز ایشنو مکن بولماغاچ

صاندوغاچدای صایراب تورغان صییلرنی خلفه سز قالدورغه اول تولاگان چداماغان ملاقایدیه باسوب کورگان موندنه نرسه سویلی سن آحدف دیگان شاگردلرنی قوتورتوب موندنه یورمه بد بخت تفوی! سکا شول چاق دیگان حضرت کرجاچ اولده سیکروب توره کهلگان بومالانوب ایسانمی سز حضرت دیگان حضرت همان تاوشلاودن توقنماغاچ یتار حضرت سزگه کیراک انصافی دیگان هونه سکا تایاق بله بیرام انصافی شیطانلرنک قویبولورده بولورسک صافی مین سزنگ فتنه لردن هیچ قورقمیون کیلسا گزده (چنلر) ایله موندنه عافی صافی شاگرد همان حضرتکه قارشى توره تبرک حضرتده غیرت اوره چق بد بخت کوزیمه کورنمه دیوب تایاق سلناب بیک آچولانوب فقیره سز قهرلر عالمانده کوب باتدگن اوچونچی ییل تره زله رهن واندگن چین زولک جیببولشوب اصلاح سوراب حضرتک سوزینه قاره یاقدگن مدرسه ده راحتله نوب سز یانه سز تربیه چی بایلارغه ده اوق آته سز یتسه اوستاوینه اصلاح سوراب حضرت لرنک بمان آطنده ساتاسز چق دیهمن چدی آلیم چق: کورنمه کوزیمه: ایکنچی روت کره، موندنه موندنه سز دای قوتورغان شاگردلربوق قوتورماسلر ایکنچی روت کره موندنه دیوب حضرت تاوشلاب افراط قوزغان تگی شاگرد آقرنغه چقوب صوزغان نیچک رحمت اینمازسن حضرتکه اول شاگردنک پلانلرون تمام بوزغان حبیب اسحاقی

جماعت اوز آرالرنىن مدير صايلاب، ياڭاھ درىنى مديراپلە خلفەلر قولینە تابشردیلر.

برياقدن خلفەلرنىڭ آلماشىوى، ايكنچى ياقدن آخوند حضرتنىڭ اصول جديده ضررينە نادان خلقنى توپلاپ ئالە نيندى پارتىيەلر باصاوى، جديده شاگردلرنى قرآن اوقودقلىرى ايچون مسجودن قوب چغاروغە قدرى جرأت اينوى، خلفەلر اپلەگنە مدرسه اداره قىلونى چيىنلننگاگنە، ۱۹۰۵نچى يلدە عالم جان البارودى حضرتلرنىڭ شاگردلرنىن مديرخلفەنى ايكنچى امام ايتوب مدرسهنىڭ داخلى ادارهسى آننىڭ قولینە تابشردیلر.

مديرخلفەنىڭ حسن ادارهسى جديده مدرسهسىنى روحلاندىرى اپلە برابر، قديم، مدرسهسىندە برايت ايتى؛ اۆلەدە آيغە بردرس اوقۇبىك تاوشى، ظنى بىلەن شاگردلر كوندە دورت درس اوقۇتولونى، مكنىڭ مدرسه دن باشقا بولونى صوراب، صوردقلىرى نرسەلر ويرامدىكى تقديردە كىلە اۆلرېنى بىلدرديلر. مدرسى ائندى گرچە شاگردلرنىڭ - وائلرېنە قارشى قارغاوندىن باشقا - جواب وېرمەسەدە، شاگردلر صورادقلىرى نرسەلرېندە حقلى ايكانونى آزغە اويلامسەدە، اصلاح طرفدارى بولغان ضيالىلرمز شاگردلرنىڭ بوغلى فكلرېنە تحسین اينوب ۱۹۰۶نچى يلك برنچى اوكتابردە ۷۰ كشىدن مركب بر جمعيت باصادیلر. جمعیندە اصلاح توغرىسندە بايتاق مذاككە قىلشقدن عوڭ توبانده يازلەچق مادەلرگە قرار وېروب، مدرس ائندىلردن امضا آندیلر:

- ۱) مدرسهلرنى فلان حضرتكى دىوب اممەمى
- مەلە ملكى اينوب تانوغە. ۲) شاگردلرنى سئابرنىڭ
- ۱۵ نىن اوكتابر بىنكاچىگنە قبول اينوب امتعان وېرونى شرط قىلونى (اۆلەدە مارطادە قبول ايتلە ايدى). ۳) مدرسهنىڭ خارچى اشلىرى، شاگردلر قبول اينوب مەلە قولندە بولوغە. ۴) مدرسهنىڭ

داخلى اشلىرى معلملر اپلە حضرتلر قولندە بولوغە. مذكور قرارلرنى بىرىنە كىترو اوچون جماعت ۱۲ كشىدن مركب هيئت اداره صايلاب كمال سرور اپلە تارالدى.

آخون جئابلرى جماعت آلدندە گرچە رضالف كوسنرسەدە، آبصطاي ويخارى مۇوم باينە قايىنچاق تمام آلماشونە، ساعت ۱۱ دن ئلك هيچ بر وقت درسكە كرم تورغان حضرت ايتوك مۇوم ايتلە مدرسهگە كروب شاگردلرنى قوب. كىنە دكلرى تقديردە بىغلاب بددعا قىلەچغنى، قشقاردن غىبرى بىرگە باروغە رخصت ايتەبەچگنى سوبلى. مسكن شاگردلر امئاذلرنىن شوندى سوزلر ايشنكاج، ايركلن، ايركسز قايىنچاق كىتوك، مجبور اولالر، شول طريغچە چيلەبىدە قديمك بئىرلىش ايدى. لكن بوستە باشقردلر آرسندە تىسكە رىلگى، جئالنى اپلە مشهور اقصاق ايشان ۳۱ نچى مارط پراؤيلەس غناسىنى اپلە پىنرېورغە باروب قايىنچاق «مىن مينيستر نارودنى پراؤوشچىبىنى كوردم. اول اصول قديم ياقلى ايكان» دىبە سوبلە دكمن بىرنىڭ آخون تىرككەدە بائىدىن نادان خلقنى توپلاپ «موندە مينيستر مسلمان بولسا، دە قديمنىڭ يىغشېلغىنى بىلە ايكان عبيدالله مۇومگە هر وقت ياردم اينوم» دىگان دىوب، بعض بر بايقورەلرنىڭ ياردمى اپلە شەرنىڭ ايتى چىنندە جىبون چوپچار توگە تورغان تىرىلك بائىندە بر يورت آتوب، قرق باشىنە قدرى مدرسه دە بائوبدە اوزاسمىنى درست يازا بىلگان برخولغىننى معلم اينوب ايچك، بارنى آلمە، كىسك باش كئابلرى اوقوتدومغە باشلادى، اصلاحچى شاگرد.

مدرسه خبرلىرى

پىنزا غوبىرئاسندە :

دىال داؤبىچا، قوبەسندە مصطفى مذ مەلە - سئەگى مدرسه، بناسى غايت ايسكى نوزەلەر

بولدغىدىن، نۇمرا يوق، بارى بالالارنىڭ وقتىغىنە
 ئردم اينەلەر، قىزغانچى ملت بالالىرى!

« كىچى صال مېنىكا » دە

يىغىقوب مەلا مەھسەندەگى مەرسەدەر، بوسنە كۆپ
 آنچه صرف ايدالوب، گوزل صورتدە بنا ايدىلىدى
 ايسەدە، معلم يوق . ۲۰۰ يوزگە يىقىن بالالار ،
 بىلىش آشاوچى ، قاز توراوچى ، اولوك كوموچى ،
 اسم بىرووچى بىش وقت نمازىدە امامچىلىك اينوچى
 يىغىقوب مەلا قولىندە بولدىغىدىن ، فادىدە كورلى .
 ياز باشىدە اولەنلەر اوسىاس بىرون « موزىقىلار
 دىوانلىرقىغە يىمەلر شول قىيلىن » اويۇدە ياتانچى
 مەرسەدە ياتالار امام افندى ويايىلر انصافقە كىلۇپ
 معلم آلدرسالر گوزل بولۇر ايدى .

« يونە » دە

۱ نچى : احمد ، اوغلى حمزە ملالار مەھسەندەگى
 مەرسەدەر ، بناسى بىرتورلىدىر ، « يونە » دە بوناردن
 اصلاح اينىلىگەنلەرگە مەرسە يوقىدەر . شويىلە ايسەدە ،
 احمد « لانىك معلم اشىنە ، قاتناشوب كىرگەلبىرووى ،
 هر وقت خلققە معلمنى گنە يمانلابىرووى ، بىردە
 كىلىشەيدىر . احمد ملاغە ، كوبىدىن : ئولى كوموب ،
 اسم قوشوب ، مەلگە آشقە يىروب وقت اوزدروويىنە
 قىمات اينىارگە تىپوش ايدى . يىقار حضرت ! يىقار !
 ۲ نچى : عزە الله وعبىد الله ملالار مەھسەندەگى
 مەرسەدەر ، بناسى بىرتورلى . معلم يوق . عبىدالله
 ملا ايسكىچە اوقوتقان بولۇپ قايناش ، نۇمرا كورلى .
 ۳ نچى : عبىدالله ملالار مەھسەندەگى مەرسەدەر ،
 معلم يوق . ملالار قايناشقالىلر ، نادانلىق آرتىدرودىن
 باشقە ، اش يوق .

۴ نچى : مفتح ، تحفة الله ملالار مەھسەندەگى
 مەرسەدەر ، كۆپ يىللىر بالالار مەرسەگە يورسەلدە ،
 معلم يوق ، اماملردە بىر نۇرسە بىلمەيدىكەن ، اوقو
 نى ؟ يازو نى ؟ ايدىكىن بىلمەي ، حتى اوز اسمىنى
 قويا بىلمى چىقالر .

چىر بولە بىرتىگىز . كۆپ سەنەلدە بىرلى جاي كورلەرنىڭ
 كچەلەر كورنىگالاسەدە ، قىش كورنىدە ، نە كچە ونەدە
 بالالار كورلىمى يىبق تورال . بالالار يارلى روسچە
 يارلى تاتارچە سويىلاب ، سوگوشوب اوراملردە
 يوريلر ، بو مەلا بىتون مەلەنى نادان قالدىروويىغە
 يىتىگەن ، بىرنىچە سەنگە پىنزا آخوندىنە صوتاشوب ،
 اوتورن كىسوب ، اوقومى نادان قالغان اوغلىون
 يىغىقوبنى ايبىدەشكە ، مەلا قوبىار ايجون ، پىرىغورار
 آلمش ايدى . اوتكان سەنە اوفاغە امتحانەدە
 باروب قارادى ، بىزم صابرايدە ، تركى تانوغان
 بالالارنى اوكاز بىرمى قاينارماسەدە ، آخىرى يىغىقوب
 تركىدە تانوماغان بولورغە كىپرەك اوكاز بىرمى
 قاينارەش لىر ايدى ، قاينوب بىرىل تورىدە ، بو
 كورندە يىنە امتحان بىروب اوكاز آلو دىدى ايلەن
 اوفاغە ، كىتىدى . اويىلاب قاراگىز ! موندن كوبىمى
 خدمت كوتارگە كىرك !

۲ نچى موسى مەلا مەھسەندەگى مەرسەدەر ، بوسنە
 بناسى گوزل صورتدە بنا ايدىلىسەدە ، تىرتىب
 فلان كورمگان ، موسى مەلا ابراهيم اسمەندەگى اوغلىنى
 مەلا اينىگان بولۇپ قايناشادىر . ايكى مەلەلى زور
 بىر قىرىدە . غەنە بالا مەرسەگە بىرووى ابراهيم
 خلىقەنىك ياش بولۇپدە حرف تانوماغان بالالارغە
 عزيزە ، محمدىبە كىن نۇرسەلر اوقوتوب ايسكىلىكىنى
 صاقلارغە طرشقان بولۇپ ماتاشووى ، بايلىرىنگە معلم
 آلماولرى بارمق تىشلىك حاللردىن .

« شال داۋىشچا » دە

ابوبىكر آخوندە بەرلە ، صدىق مەلا مەھسەندەگى
 مەرسەدەر ، بناسى يارىسى ايسەدە ، ملالار مەرسەنى
 اوزا يولرى حساب ايدوبىك اوزلرى بىلىش آشادىن
 پوشانا آلمىلر . قىش بوينە بىر مەرتبەدە مەكتەب كە
 كورمىلر . تىرىبەس قاز اوردەك توراوچى بىرقارت
 مېرزا مؤذننىڭ قولىندە بولۇپ ، اصولنە ايسەس

«يونه» دە ۸ امام بار، ۸ نىن بىر فىكرلىسى بوق. بىر مقصودلىرى آشار اېچور، يىخش آت بېگور، اوزلرېنىڭ بىرىنىن، بىرىنىن، نچە شىر يوز زكاه چىقاردى باي بولسەلرە، ھىركون بايودە، نىرا حقى اولان زكاه، عشر، فطر، قىربان تىرىلردن بېوب ياتالار. شال، ياوقى كوتاروب يوروب ھاتىدون قايتقان واق، توبىساك ساتوچىلردىنە ۱-۲ قىناق چاى اوستىنە ۲-۳ صوم آتپە آلار، بىرگە صوم بىرسەلر سوكوبوك چىقارالار. آشقە بارغاچە اويو وچلاندىن باشقە بىرىسەسى بولماغان فقيردە ۵۰ تىن صدقە بىرگە مېجور. ملالار ھىرقايدە بىتىسىز بولسەدە «يونه» ملالارى بىتون ملالردن بىگىراك بىتىسىز. غرض شىخىلەلرى اېچون سالناقتى «دارالمعلمين» نىڭ سالنۇرىنەدە قارشى كىلىدىلار ھى موفىق بولىدىلار: ھاضر سالنماياچىق. «يونه» بايلىرىدە ملالرىنە اوخشاشلى بولورغە كىرك: اوزلرېنىن باشقە كىشىلرنىڭ راحت كورولرىنى، كىشى توسلى بولولرىنى تىلامىلار بولورغە كىرك. بوقسە ملالار سوزىنە آلدانماي، بونداى باي زور قىرىگە كىوبىن ايرلار، قىلار اېچون مەمل مەكتەپلر سالورغە لازم ايدى. ايرلار اېچونە رەتلى مەكتەپ يوق، قىلار اېچون بىردە يوق. بوسىنەدە آگىشىف اوز قىزىنە مەخوصى مەلمە كىنوردى. ۱-۲ يوزگە مەرسە سالدىروب بىرقىزى اېچون بىرگان آيلاق ۲۵-۳۰ صومنى بىتون «يونه» قىلرى اېچون بىرسە دەھا كوزل اولوردى.

«الاصلاح» نىڭ سىيار مېبرى

الاصلاح تىزىملى ھواسى، ھىچ تىرىسە، تىرتىب كورمىغان مەلم اسمن آلوجى(۳۰۰) بىزنىڭ بايلى مەلگە مۇدىنگە كورگە تىرشب (بايلى مەلە موزىقلىرىنە بىشى كورنرگە) بالالرنى ساعت ۱۱دە بىساتقرب، ايرتە ۴دە قامچىلاب تورغىزوى، اوقىوبىنىكە تىرىسەلگى، ھىزىتە مەكتەپكە كىر: بىشىلاب تىركى اوقى بىلمىغان، يازو يازارغە اوگرەنمىغان شاكردە لىرگە: صرف عربى، تىركىب، انەودىچ، شرح ملا كىي كىتابلار اوقىب اعنىقات، ضرورات دىنىيە اوقىماوى، مەلم: ھىساب، جىغرافىيا، تارىخ كىي فىلردن اوزى اوقىغانغە اوقىنە بىلمەوى ۱۲۰ قىدرى عزىز مىلت بالالرىنىڭ قىمەتلەر ھىلەرن ھىوچارابىلە باشلارن قاتوب ھىلەرن چىرتىب قالىدىلرى بىك تأسى، بىك ھىسرت!

۱) ھىسنالدىن ملا مەكتىپى: بىناسى ماقنارلى بولماسەدە بىك نىچار توگىلر. اوزى مەكتەپكە سىرەك مىرك كىرگالى، مەلم يوق، مەكتەپ باغۇچى يوق بالالار ۹۰ قىدرى بولسەلرە بىچ باغۇب، ايدەن جووب كورنى اوزدەرلر... كىشە نىڭ مەكتەپ بايلىرى ناصىرلرنىڭ بو مەكتەپلەرگە كوز سالماولرى بىك اويات، بىك رىھىمىزلىك، قىباحىتىك. بوسىنە امام بولوجى قىوم افندىنىڭ اوقىنۇرى ايمىلى بولسەدە مەلە سىنە مەكتەپ بولماغانغە اولەق قىرن ياتادىر ئىلى...

كىشەدە قىلار اوقون نى قىلار ايسكە توشماسكە تىرشسامە قىلت ايتوب ايسەمە توشدى؛ بىخىسىز قىز- لرنىڭ سورە(فاتحە) نىدە اوقى بىلمەولرن يازسام مەكتەپم اوزون بولغانغە ادارە باصدىماس دىوب توقتالدىم. اير بالالرنىڭ تىقىرىسا يوزدن ۹۵ سى يازابىلمەدىكى كىي، قىلردن بىتون اولنى شىم ياندىروب ئىزلەدى بىر يازا بىلوچىنى (باللە) تىسابا آلمازىن. بو مىلىكە بىر باقساڭ قىزغىدىن كولەرسىن، بىر باقساڭ، ھىسرتىدىن چىلارسىن.

ن. ھىسنى،

الاصلاحنىڭ ھىر نومىرنە قايىسى مەكتىپى ماقتاب، قايسى بىمانلاب يازغان مەكتەپلار كورۇوم ابلە بىنە اوز مەكتەپلەرنى خىلقىگە كورسەتە كىچى بولدىم.

۱) صلاحالدىن (ھىسابى) مەكتىپى: بو مەكتەپنىڭ بىناسى مەكتەپكە اوخشاشەدە، اچىلىشى كىچى مەكتەپنىڭ

داخلي خبرلر:

عوۋى تعليم ايجون ياردم.

قزان اوچيىنى او كروغ پاپيچينلى، ۱۹۰۸ نچى بىلن باشلاب عمومى تعليم ايجون، قزان گوبيرناسى اورژوم زيمستواسينه هم وياتكه گوبيرناسى زيمستواسينه اول مكنبلرينه تارار ايجون قازندان اولگيسينه ۴۹۵۱۰ صوم ايكنچى-سينه ۱۹۳۸۰ صوم بىرلگانن قزان، وياتكه نارودنى اشكولرينىڭ ديريقتورلرينه معلوم اينتكان.

خودوژيستوۋيننى مكنبلر

تجارت مينىستىرىنىڭ اوقنو اشين قارى تورغان قسى كيلهسى يلغه هنر-رسم مكنبلرى آرتدرغه اويلى. آرتدرغان وقتده بوندى مكنبلر ايجون ۱۴۰۰۰۰ صوم آنچه كىراك بولاچاق.

بويىل قىرىمى ماى باشىدىن مينىستىرسكى تاتار اشكوللرى معلملرينه، تاتارچه درس بىررگه اوگره تمك ايجون شهر زيمستواسى طرفىدىن تاتارچه كورس-عوۋى درس تشكيل ايدىلەچك. بو كورسقه ۴۰ قدر معلم آلنه چقىر.

كورس مديرى آقمسجد تاتار دار المعلمين اينسپيقتورى اولوب، معلملگه يوسف بك آقچورىن (قزاندن) اسماعيل افسدى ليمانى (بىتربورغدىن) وعبدالرديم چاچى (آقمسجددىن) چاقراچاقلار ايش.

توز توبه سودا كىرلردىن عالم جهان حبيب الله اوغلى وفات اولمش. اوزىنىڭ بالاسى بولماغانلىقتىن يورتن قزلر مكنى فاۋدەسپنه اولمق ايجون جمعيت خىريه اسمينه وصيت اينتكان ايمش. گوزل اش.

ۋىلنا شهرىدە، ۋىلنا گوبيرناسىنىڭ رياضيات معلملرىنىڭ اسپىزدلرى باشلاندى. ۱۴۲ معلم كىلمشلىر.

مطبوعات حقنە پرويكت

حكومت مطبوعات حقنە تىزدن دوياغه پرويكت كوتىرگه اوبلاماساده، داخليه مينىستىرىدە حاضرده پرويكت حاضرلر ايجون ماتىرياللىر جيوه باشلانغان بولار ايجندە پروسيه ملكتىنىڭ مطبوعاتى حقنە غى معلوماتك بار. (پروسيه ملكتى، اداره مشروطه لى ملكتىلر ايجندە، ايڭ كانسپىرۋا تيۋنى ملكتىدە.

بىتربورغ اونىۋىرسىتىنىڭ پروريقتورى، پىرافيسور پىراون، معارف مينىستىرى معينى اوليانوفكە باروب اوزىنىڭ ۲۹ نچى فيوراللى استودىنتلار اسخودكاسينه رخصت بىرگانن بىلدىرگان. آندىن سوڭ باشقه مستهلر حقنە سويلەشوب، معارف مينىستىرى اونىۋىرسىتىنىڭ قىرغى فاكولتيت استارستلرىن (استودىنتلارنىڭ اوز آرالىرىدىن صابلانغان اداره اعضاءلىرى) بقىرونى امر اينتكان بولسەدە پروريقتور آلارنى بىر كوپ مشقنىلرگە مفضى بولاچاغىن بىلدىرگان، چونكە آلار حاضرده قوت آلوب ياخشىغىنه فاۋدەلىرى كورونوى اوستىنە قانۇنغەدە موافى توگول لىكن بىيان اينتكان بولسەدە معارف مينىستىرى معينى بو استارستلرنىڭ بولوچىلىقى ۱۱ نچى ابيون قانۇنىنە مخالف وعىمادە مقصودقە موافى توگول دىب سويلەگان.

مىليونىر تاغىيف «صلاحلو» اولدى قزلر مكنى سالور ايجون ۵۰۰ صوم اعانە اينتكان.

توز توبه شهرىدە مسلمان مكنبلرى ايجون اولدى شهر اداره سىدىن اوچار يوز صوم آلنوب كيله ابگان، بويىل ايسە مسلمان غلاستىلرنىڭ طرىشوللىرى سايه سىندە دورت يوز صوم آلغانلىرى. بىزنىڭ قزان موزىكلرى شىرىعتىدە اورىدىن آلنغان آنچه ابلە اوقو درست توگول دىب بىرلە تورغان آنچه لرىندە آلنە ماينچە ياتقىزىلە.

حاضر غزىتەلەر بىرەم بىرەم كوپپىسلەر قوجاغىبە كىرەپ «تائىن» اينە باشلايدىلار. خىداي نىعاي كوپپىسلەردىن باشقا دوام اينە طورغان غزىتەلەرگە ياردەم بىرسون ايندى!

مدرسة محمدىيەدە ترقى

حاضرندە مدرسه محمدىيەدە اوقۇلار كۈندىن كۈن آلفە بارا. معلملەر ايسە ھەر درسكە بولسون بىك كىچىك كۈرەلەر. شەر افندى ھەر درسكە بىك صوك كىلوب ۳-؛ منافىقنىڭ سوزلىرىنە قاراپ درسكە اھمىيەت بىرمىيەچە آندىن موندىن سىكرىت بىر، لىر آكلانمايىچە درس بىرۈپ چىقار.

اوزلىرىنە قالسە بو قىلنىشلارون اصول تىلىم دن دىب فرض قىلا تورغانلاردر!

عوام اوچون اورتا مکتب .

بوندىن مقدم شەرمزەدە عوام خلقى اوچون اورتا مکتىبلەر پروگرامى ايله اوقۇتورغە درسخانەلەر آچىق اوچون بىرجمىيەت تاسىس اولنىش ايندى .

بوكونلردە مذكور جمىيەتنىڭ جىيىلىش بولدى ، مجلسدە پرىكازچىكلار جمىيىنى طرفىدىن آچىلغان زورلەر مکتىپىنىڭ پروگرامى ھم اشەلگان اشلىرى حقندە مذاكرە ايدوب، مذكور درسخانەلەرنى عوام دارالفنونى ھم پرىكازچىكلار جمىيىنى ايله بىرلەشوب آچونى معقول كۈردىلەر .

بودرسخانەلەرغە ۱۲ ياشدىن ۵۰ ياشكە قىدر بولغان آدملەر قبول اينە چك بونلردىن اوقۇغان اوچون آخىر آلتىماياچىق . فقط اوقۇچىلار كىتابخانە ھم اوقۇ كىتابلىرى اوچون آيغە ۲۰ تىيىن تولە بىچىكلردىر . گىمنازىيە وريالىنى مکتىبلەرگە كىرۈپ اوقۇرغە آخىرلىرى بولماغان كىشىلەر ياكە ياش اوقۇسىيلى اورنا مکتىبلەرگە قبول ايندىلى طورغان آدملەر بو درسخانەلەردىن بىك زور فائىدە كۈرەچىكلردىر .

« بولدىز »

كىيىف . گوپىرنادە كىرۈپ اول اوبشىمىنۋالىرى زىاقى كىيىنلەرنى بىرۈپ آلاز اورنىنە مکتىبلەر ئاچار اچون پرىگىگاۋار جىغانلەر .

سېر گوپىرناسى، بو اوياز، قوشقواق قىرەسى: نىبەدە عارف اسملى بوملا اولوب، بنا جەمئىدىن بىر تولى ديورلك، بىر مکتىب دە باردىر .

لىكن عارف افندى آطنەسنە بىر، ايكى مرتبە كىرۈپ شاگردلەرنى طاباق بىرلە قىناب قىنە چىغانغە كۈرە بىچارە شاگردلەرنىڭ عزيزلەرنى ايسكى تىرتىپ بىرلە اوتەدىر .

عارف ملا مدرسه فائىدەسىنە دىب با كودەغى ئاچىلاردىن جىوب آلفان آخىنى بىر تىندە مدرسه ئۆكەسىنە توتمايىچە اوزى اشاب بىرگان ايشىمىمىس مکتىب فائىدەسىنە توتوب، معلم كىتروپ، بوقوتسە بالالار ، مېنىدىن عالم بولورلار دىب بىلاغاندىر . بۇدە بىكرىمىچى عصر ملامسى !

چىستاي

شەھاب ملا مدرسهسى كۈندىن كۈن ترقى اينمىكەن اولوب، بوندىن مقدم زىارتكە، تەھلىلگە خەلفە بولغان لارغىنە بىرى ايندى . بووقىندە ايسە مکتىب نىڭ دورتنچى مىنى شاگردلەرنىڭ اولوب يورتە باشلايدىلەر . خەلفەلەر شاگردلەرنى بەشەنوق طمع كارلىغىغە، پوركىلىغىغە، ھماللىغىغە ايله كىسە تاشورغە اوبىرەتەلەر دىب زارلانتوب يازالار .

قران خبەرلىرى:

«بولدىز» غزىتەسىنىڭ ۲۳۴ نچى نومۇروسىنىدە ادارەدن اوشبو اخطار درج اينلەش: مطبە جەمئىيىنى تائىن ايدىدوب سرمايەسىنى آرنىدىق وبوسايەدە گازىتە نىڭ قىتە ومىندىراتىنى نوسىم اينمىكە ماقسۇدى ايله بولدىز ادارەسى مخصوص ماقولە بوينچە مشهور صحافىلەردىن «بىرادران كرىمىف» لەر تىجارەتخانەسى ايله اشتراك ايندى .

۴ نچى مارتىدە شىرق كلوبى فائىدەسىنىڭ «نوۋى كلوب» زالىنىڭ «بىخىسز بىكت» اسمى ۵ پىردەلى فاجىە قويلدى. اوينى اوجىلار بىر-ايكى كىشىنى استىنا بلەن، عومما اوز روللارنى بىخىشى اجرا ايتىدىلار. آنتىراكىت وقتىدە اسكرىپكە، كىنارا وبالالا بىكەدن عىبارت مسلمەن آركىستىرى دە مشاركت ايتىپ طىكللاچىلارنى منون ايتىدى.

خلىق كوب كىلىگان وبعض ملالار بلەن «چىن تاتارلار» نىڭ طىرشىب حىرام باصاب يورولرىنىڭ قارامىچان تاتارلارنىڭ ھىرتورلى صىنقىندىن كىشىلار ھاضىر بولغانلار ايتىدى.

«چىن تاتارلار» اوزلرىنىڭ خلىق آراسىنىڭ نىقىمىر تائىرلارى بارلىغىن كورسنىلار ايتىدى! اوينى تمام بولغاچ، ساعت اوج كە قىمىر تانسا بولىدى (اوتىكان نومىرو «الاصلاح» دە تانسا بولمايلاق دىب يازلغان خىبر اساسىز بولغان ايكان).

موندىن صوك ۱۴ نىڭ «آلىم بىردىم» اوينىلاچىق، ھىم ۲۱ نىڭ بوسىزوندە آخىرى مرتبە، كوب ياڭما بىدىتلار بلەن، ادبىيات كىچەسى بولماچقىمىر.

مىدرىسە قاسىمىيەدن اوز ھىمىرمىز ھىم بىر نىچە شا كىردىڭى ادارەمىزگە بىلىم رولرىنىڭ بىنا: «الاصلاح» نىڭ ۲۱ نچى نومىروسىنىڭ مىدرىسە قاسىمىيە ھىقىدە يازلغان و فقط ھىق تىنقىدلار بلەن گىنە ھىواخىدە ايقىلىگان ماقالە خلىفە. لىرنى بىك آچولاندىر، شا كىردىلدىن شول ماقالەگە يازلغان ردىيەگە كىچىلەب قول قويدىر بىرور درجەگە بىتىكىگان ايكان.

ھىچى مارتىدە ادارە خانەمىزگە كىلەب بىر نىچە. شا كىردى: شول ردىيەگە قول قوبارغە كىچىلەر، قوبىماسا كىز مىدرىسەدن قورامىز دىب قورقنار دىب كىڭاش ايتىكانلار ايتىدى. بىزدە اوز طرفە بىزدىن، آندى قول قويدىلارنىڭ واقىغە بىردە تائىرى بىوق، بىرتوگىل بىوز مرتبە قول قوبىسا كىزدە ھىقىقت اورگارى، شوكار كورە اش قور درجەسىنىڭ بىتسە، قول قوبىگىز دىب بىبەردىك.

مىسكىن خلىفەلار! بىرتوگىل بىوز ردىيە يازسا كىزدە، ايكى بىوز توگىل ايكى مىڭ قول چىرا جىسا كىزدە، مىدرىسە كىزنىڭ و سىزنىڭ عىلما كىز شول كىوبىك قالاچىق بىت؟ اگر آچى تىنقىدىنى ايشىتەس كىلەماسە اصلىح ايتىگىز! بولماسە اول نىرسەلرنىڭ بىرس دە قىباحىگىزنى يا شىرگە بىتەيدىر!

تصحىح

«الاصلاح» نىڭ ۱۸ نچى نومىروسىنىڭ واعظانار ورفىنى شا كىردىلار فائىدەسىنىڭ اوينىالغان تىياترو اوينىنىڭ ھىصولىنى باصب قالغان دىب يازلغان ماقالەچىكىنىڭ واقىغە موافق توگىللىگى ھىقىدە ھىمىمىلىم سىعىدى ادارەمىزگە مەكتوب يازىپ كاصادە اوزى اوطىر بىتون ھىصولىن (۳۱۸ صوم) راسپىرادىتىلگە طابىشىرغان اولە اوج مەكتىبە بولب بىرىگان ايكانىنى بىيان ايتەدر.

تلىرى ضىفىف يا خود اوقودە، آڭلاودە مشقت چىگە تورغان بالالار شولا بوق قانلىرى آرز، و اوزلرىنىڭ ضىفىفلىك ھىس ايتە طورغان ھىم نىرۋەلىرى ضىفىفلىك نىگان، تىز كىفلىرى كىتە طورغان، نىورلى يەشەگى طور كىشىلار قون كىرتىر اىچون بىك موقىت بلەن.

دو كىتر گامىلانىڭ گە ماتا گەن

Гематогенъ Д-ра Гоммеля دىگان دوانى استعمال ايتەلر.

ھىضم قوتلە، روح و تن قوتلىرى آرنە، بىتون نىرۋەلر كىچىلەن.

صانلا ھىرر آيتىك و آيتىكسىكى مفازىنلردە. آلماندا، ايتە، Гематогенъ Д-ра Гоммеля دىب آلتىز